

NÁSZTRANYEC

– igaz történet

„Mondom, egyetlen értéktárgyam volt, egyetlen szóba jöhető magántulajdonom, és szememben éppen vaskos és közönséges, nagyképű nyárspolgárisága által képviselte mindazt, amit annyira nem szerettem, de aminek az elvesztése, most, hogy szimbolikus formában megjelent előttem, páni rémülettel töltött el. Az volt az érzésem, hogy most már végleg el vagyok jegyezve az alsó hatalmaknak, ellopták azt a lehetőséget, hogy valamikor mégis kijózanodjak, és visszatérjek a polgári világba.”

(Szerb Antal: *Utazás és holdvilág*)

*„Helyükre visszaállnak elmozdult birtokaink
Királyokká tesznek most soha nem volt javaink”*

(Bereményi Géza: *Suhannak, visszaszállnak*)

A bban az évben voltam a legjobban belemocskolódva a dolgaimba, tizenhárom évvel ezelőtt – mint a Cseh Tamás-dalban *A '74-es év* –, a 2004-es évben. Pontosabban lettem volna, ha nem ijedek meg a saját árnyékomtól is. Megfogható alakom már nem volt, csak az árnyékom – tőle reméltem, hogy elvégzi helyettem ezt a bemocskolódást, amitől valóságom lehet, de csak ijedelmeket hozott.

Egy héttel korábban megpróbáltam megfogdosni a mellét és csókolgatni a száját annak a barátnőmnek és volt osztálytársamnak, akivel az érettségi után csókolóztunk pirkadatkor a panorámás teraszán, de akkor nem volt jó, olyan száraznak éreztem (akkor találtam így; ma már nem egészen ezt látom benne, de most az egy évvel későbbi nyár szemszögéből írom, maradjon az, ami akkor volt: „ha egyszer irtózom tőle, / nem fekszik nekem a bőre”). Most nem volt sehol a panorámás terasz, ott ültünk az Istenhegyi úti ben-

zinkúttal szemben a betonemelvény tövében, és éreztem, hogy így, ha egyoldalúan csinálnám, jó lenne. Ezzel akartam bemocskolni magam, pontosabban az árnyékom helyettem, hiszen magamat már nem éltem át; és sötét volt, egy egész üveg alsó kategóriás rozé után pedig már tényleg nem látta az árnyékom a maga sziluettjét se – ami a személyiségem kereteit jelenthette volna. Csak annyi maradt, hogy amikor harmadszor is kérlelte, hogy hagyjam abba, abbahagytam. Jó egy évtizeddel később azt mondta, többek között ebben különböztem a tanítványaimat molesztálóktól. A három a lélektani határ, mondják. Előtte azért benyúltam a melltartója alá, simogattam az arcát, ő picit hagyta, pedig nem akarta, sírt, nyöszörgött, mert mondta, hogy most lehet, hogy szerelmes másba – meg különben is, több mint egy éve nem voltunk már osztálytársak, nem volt érvényes köztünk az a szövetség, amelyik az érettségizőket királyokká koronázza, az egész világot pedig a gyerekszobájukká változtatja... Ha így bemocskolódtam volna, talán valamit visszanyerem ezeknek a kontúrjaiból, gondoltam.

A következő héten az előző évi volt szerelmemmel is találkoztam a Balatonnál, és utána pár nappal ezt írtam neki sms-ben: „Vasárnap egy ideig még néztem a távolodó biciklilámpádat a messzeségben. Rövid időre mint ha éreztem volna, hogy VAGYOK, vagy legalábbis hogy VOLTAM. Itt kisütött a nap. Az az arcérintés most nagyon sokat ért.” Ám a szavak, a fogalmak ondópótló fekete tintapatronja már rég nem volt elegendő a bemocskolódáshoz, hiába próbáltam akár nagybetűvel írni azokat. Ahogy nem értem el semmit tavasszal Prágában és Berlinben sem.

Egyedül Ukrainát képzeltem olyan mocskosnak, amilyennek magamat szerettem volna látni ahhoz, hogy talajt érjek. Vagy legalább a mocskok árnyékával rendelkezem. Megfoghatóvá váljon. Mint amikor a 21-es busszal leérünk a Moszkva térre – még a régi, mocsadék Moszkvára (egy későbbi barátom mondta, amikor átnevezték: ennél már csak az lenne rosszabb, ha föl is újítanák) –, és a Várfook utcából lenézünk a mélyben tátongó hasadékra, a fortyogó bugyorra, a várossal való kap-

csolódásunkra, amelynek mégis fölötté állunk abban a pillanatban, hogy úgy határozzunk, inkább kivonjuk magunkat belőle. Mint Somorjai Marci és Eörsi Peti dalocskájában:

*Autó autó hátán, a Moszkva tér a sátán
Posta is van, babám, gyros is van, babám
Kimegyek Hűvösvölgybe, a Kiskoszos sörözőbe
Villamossal megyek, taxival is megyek*

Így végül úgy döntöttem, és meg is beszéltem az egyik barátommal, akivel éppen tervbe vettünk valami közös programot, hogy utazzunk el Kárpátaljára. Kíváncsi voltam Beregszászra, szerettem a sasadi Beregszász utat, és Hell Pista verse miatt is érdekelt: „Beregszászra hull a korom, / hová estél, legénykorom? / Hucul kapcám? Szőr-bocskorom? // Hull a korom a világra, / nem egy házra, hanem százra! / Jutok-e még Beregszászra?” De amikor odaértünk, ott mégis döbbenettel töltött el, amire azért mi sem számítottunk: hogy itt mindennek csupán jelképes ára van. Előtte Ungváron és Munkácson nem találtuk különösnek, hogy egy idegen országban más a pénz mértéke. Csak az ungvári közért hasonlított a '89-es Joliot-Curie térre. A szállás díjára különben is oda kellett figyelni azért. Beregszászon azonban, ahol mindenki a magyar nyelvet beszélte körülöttünk, végre „otthonos” közegbe érkeztünk, pontosabban az otthontalanság otthonosságába: egy nép, ki hozzánk hasonló, mégis úgy bánunk velük, mintha csupán a terepet adnák a kizárólag a saját akarattuktól függő mozgásunkhoz. Tizenöt forintért vettünk egy kétliteres ásványvizet, majd amikor az a felénél felmelegedett, letettük a következő útba eső bolt elé, és bent vettünk egy másikat. Háromszázhusz forintért ettünk háromfogásos menüt egy belvárosi kertvendéglőben, negyven forintért konyakozgattunk (legalább ennyi undorító legyen már tényleg az akkori életemben...), és közben mindenki a mi nyelvünket beszélte.

Az igazsághoz tartozik, hogy inkább csak én éltem meg így, a barátom próbált átlagosan barátkozni a helyiekkel, és az árviszonyokat is inkább átlagosan fogta föl. Amikor érett ringlók szagától övezve megérkeztünk

alkonyatkor Munkácsról egy Zsiguli-taxival, kettéoszlottunk, hogy szállást keressünk. Én nem találtam semmit, ő viszont összebarátkozott egy asszonnyal egy villaépület földszintjén üzemelő kocsmában, aki napi hat-száz forintért elhelyezett bennünket az unokaöccsénél. Miután megtekintettük a Beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház homlokzatát – amelynek csak belső udvara volt, az épület hiányzott mögüle (nem kellett magyarázni nekünk ezután az ottaniak sanyarú sorsát: ha még próbálni sem tudnak...) –, még beültünk a főtér közelében a presszóba, ahol a pincérlány a nő ismerőse volt – vagy mindenki mindenkié –, ő maga pedig közben arról érdeklődött, hány évesen voltunk először lánnyal, „de ágyban, párnák közt”. Végül azt mondta, másnap reggel értünk jön fél kilencre, és elvisz minket fürde-

ni a nagy bazinba. Az unokaöccse félig ukrán volt, annak a haverja pedig, aki épp ott lakott nála a házban, egészen az. De az az igazság, hogy velük is csak a barátom ivott és barátkozott éjjelenként, hatosabázsoztak vodkával, én aludtam. A fiúkat egyáltalán nem érdekelte Budapest, csak Kijev és Moszkva. Még bőven a legelső narancsos forradalom előtt voltunk. Másnap reggel viszont meglepődve vettük észre, hogy a nő csak egy órával később jött értünk: ezek a magyar idő szerint állítják az órájukat! Mikor a Kossuth Rádió harangozik, akkor van dél.

Aznap átmentünk vonattal Husztra. A „csend vala”-várromban helyi magyar diákegylet szavalt, a városi busz kipufogócsöve az utastérben végződött, a piaci standoknál pedig nem csak a gyümölcsöket lepték el a darazsak, hanem a kofák arcát is. Akik csak akkor hessegették odébb őket, ha azok már a szájukba másztak volna. Csak az én ódzkodáso-mat nem értették sehogy sem.

Két nap után végre bemelegedtünk a beregszászi piacra is: a pultok között elől rögtön ott állt a bódé, ahol már egy hrivnyáért teljesen jóllakhattunk a lángosféleséggel; én még is csak egy különlegesen drága, grúz import ásványvizet vettem (szerettem a grúz betűket), hatvanöt forintnyiért, hűtve, hogy a szomjamat csillapítsam. A nő még első este mesélte, hogy huszonöt évi tanári pálya után tizenötezer forintnyi összeget keres havonta. Ez akkor kevesebb, mint a tizede volt az ennek megfelelő budapesti tanári fizetésnek. Az orgonabokrok illatát árasztó esti utcán a földszintes háza felé sétálva olyan volt ezt hallgatni, mintha visszakerültem volna a gyerekkoromba, csak éppen annak most már minden eleme az én szolgálatomban állna. Persze nyilván nem így éreztem igazából, hanem sajnálkoztam, hogy ez elképesztő; csak most állítom be így, hiszen ebben a szövegben örvénynek akarom beállítani a piacot és körülményeit.

Amikor a csarnokból, ahol a vizet vásároltam, visszaértem a piac szabadtéri részére, egy kutyát pillantottam meg, amelyik az üres tálkája fölé hajolva láthatóan szomjazott a hőségben. Valamelyik árusé lehetett; ezt látva töltöttem neki kicsit a drága grúz szén-savas vízből. Azonban mielőtt még belekortyolhatott volna, egy láb, amely mintha a semmiből tűnt volna elő, akár egy olyan járkelő, aki csak most ért ide és ezért semmit se láthatott az előzményekből, fölrúgta az edényt. És felém fordulva ezt mondta: „Tőled nem fogadja el! Mert azt mondja: *nászt-ranyec!*” Majd ment tovább. A gesztus kellően erős volt ahhoz, hogy baljósatúnak érezzem; „a lelkemet támasztva meg / egy fának dűlve reszketek” – megkérdeztük a presszós lányt a főtéren, akinek már napok óta visszatérő

Molnár Eszter

KÉTEZERTIZENNÉGYP NOVEMBER NÉGYP

a körömágyaid ápolásra szorulnak
kicsit kirojtosodnak a sebek, és az idő is foszlik, hallgatás.
kicsit csíp, meg néha vérzik, oda se ránts
a szépség a csontokban, belül.
csontjaimban éreztelek, amikor döntöttél
magad se tudod, miről
nem kellenek már szavak
de azért olyan jó, hogy élsz
létezésed a bizonyíték arra, hogy én is élek
majdnem elestem a villamoson az egész medencém
fájt beléd

hát csak ennyi?
itt a szél, a hideg.
most csak élj. nem kell most várni senkire.
lombok a fákon, sárga, illatos hajtömeg.

vendégei voltunk. Azt hiszem, én ismerkedni is próbáltam vele, de ő a levegőtől is megrezsent, ha az nem a saját életkeretei szerint lengedezett körülötte. („Ágyban, párnák közt”!) A „sztrana” szótó *oldal* jelentését ismertem a szlávból, de a lány nem volt hajlandó elárulni, hogy ez mit jelent. „Ezt mondták?”, kérdezte elhűlve. Mikor elindultunk, a téren elénk jött egy fiatal férfi is a szemközti bárból, amelyet sosem látogattunk: már ismernek minket, ő jószándékból figyelmeztet bennünket, lépjünk le, ha nem akarjuk, hogy bajunk essen... Csak a bulgakovi Woland rendezhette ilyen egységbe a dolgokat: teljesen tisztában voltunk vele, hogy *szórjuk a pénzt* (tizenöt forintos ásványvizet meg negyven forintos konyakot veszünk) – de hát mindig másnál; az egyik ember hogyan láthatta, hogy az összes többinél is ugyanezt csináljuk?

Nem is ezzel volt bajuk. Hanem az érzésünkkel. Az érzésünket látták a viselkedésünkön. Az enyémen. Hogy az árnyékomat akartam bemocskolni, és vele ezt a Kis-Magyarországot.

KÁNIKULA

az idő már majdnem olyan gyorsan telik budapestben
mint new yorkban
álmodozom
a megélt tétlenség bizonyos védelem
mert utána íze lesz, szaga lesz, pillantása lesz
és ruhája:
tán zöld bohóc vagy tündér
örömmel visszafogadnám a lényeket
akiket egykor képzeltem magam köré
a közérzet-kutatás
töri meg a csöndet
– miért szomorú ön?
kérdezik telefonon
gépiesen válaszolok
desztillált párbeszédünket

a déli napsugarak szúrják át
nem vagyok bátor, látod,
a fajsúlyos történések közti nyűgök bizonyítják
állott kávék délelőttök, napok vannak
locsolom a virágokat, bérletpénzre gyűjtök
freedom and democracy: bőség libabőrjéhez dörgölőző nyomor
rám tapadt a büntudat
ételt olvasztok, raktárkészletekből – ínség esetére.
éppen *fenntartható* élet, hangyák masíroznak a konyhában.
nézelődés, pontosan szervezett programok. ezekkel telünk.
puffaszt a hó
a nyár sivatagában a távolságok se kitapinthatók.
délibábok, a meccs partvonalán kívülre sodródtok
tartalékjátékosok vagyunk.
azóta kuszák a vágyaim, mióta felnőtt ember lettem.
félelem vagy fájdalom, ezt sem tudom
olyan próbatételek következhetnek egyáltalán, mikben
hőssé lennénk?
mintha minden emlék volna
vaskabinok és nyújtózó fények régen látott strandokon

Az igazsághoz hozzátartozik, hogy közben a barátommal is igen elzüllött a viszonyunk. Azt mondta, ő már most hazaindul; én bátorítottam. Azt gondoltam, jobb, ha egyedül alszom, őt is nyűgnek éreztem már, én majd nélküle megyek nappal. De az ukrán házigazdánk rám szól: „Milyen ember vagy te? Egyedül engedted volna útnak a barátodat éjnek idején?” (Az ukránok is magyarul beszéltek itt persze.) „Engedtem?” Ha tőle megszabadulok, esetleg elveszíthetek valamit abból, amit addig megszerezni akartam – és így legalább ennyit átélhettem volna belőle.

Itthon aztán a Balatonon bicikliztem késő esténként, Hiperkarmát hallgattam és a *Majdnem Kínát* a Kaukázustól („a tavon magába’ hallgat Kispált”), meg dombos sasadi utcákon sétáltam és elképzeltem, hogy a tavalyi szerelmem ott érzi jól magát a barátnőjével az egyik bevilágított ablak mögött.¹ Talán az volt a legfelelőbb, amikor azt élhettem át, hogy másokkal érzi jól magát: ő, akit azóta csak az ideggyógyszer tart az egészségesek között.

Nekem pedig most már itthon is van pénzem rendes ebédre, ma is ettem marhalábszárpörköltet arany színű galuskával és túrós palacsintával, azután kólás gumicukrot és őszibarackot (tavasszal), spanyol salchichonos szendvicset kígyóuborkával uzsonnára, meg még kekszet, és néztem a napsütötte hegyeket az ablakból. De utána is a számba vettem volna még bármit, hogy végre úgy tömjem ki azt, hogy derűre fakadjon. Azután megírtam ezt. Végre tettem valami rosszat.

1 Amennyire illettek az előbbi összefüggéstelen dalszövegei (pl. „mindenütt jó, de messze a legjobb”) az ilyen lámpafényes budai függönyökhöz (nézd még: „Az a fajta bizonyosság, amely akkor fogja el az embert, amikor ablakokat bámul utcán állva” – Flóri Anna: *Érkezési oldal*. Magvető, 2013. 13. o.), a sötét vízparton annyira jól fejezte ki az akkori összevisszaságom menthetetlenségét Kardos Horváth Janó szövege is: „Valóság az egész, félkész vagy merész / legyél jó, az olyan nekem való / példa kell, koppintok valakitől / jointok jönnek, flegesek mennek / maradjatok, nyugalom / Balaton... a tavon / hajók a vízbe / mondom, hogy mért ne lenne / úgy a kezem, mint aki csuriba’ firkál / szlogeneket, a netre felkúszik este / mindenki marad”.